

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET

Hva vil vi med helseforetaksmodellen?

Styrearbeid og ledelse

Frode Myrvold

Styreseminar Helse Nord 24. oktober 2018

Overordnet om helseforetaksmodellen

- Ansvarsreform som bygger på en kombinasjon av sentralisering og desentralisering
  - Vide fullmakter og beslutningsansvar til RHF
  - Helhetlig ansvar for drift og investeringer
  - RHF har både et "sørge for" ansvar og er eiere av sine underliggende helseforetak
  - Statens overordnede styring av helseforetakene skjer gjennom myndighetsvedtak og budsjettvedtak
  - Den helsepolitiske bestillingen samt tildeling av midler skjer gjennom oppdragsdokumentet
  - Departementets styringskrav på økonomi- og organisasjonsområdet i egenskap av å eie RHF formidles gjennom foretaksmøter

Helseforetaksreformen **i 2002**

- Sentrale forhold ved innføringen av helseforetaksmodellen:

- Sterkere nasjonal politisk styring
- Myndiggjøring av det utøvende ledd

- *“politisk styrt og profesjonelt drevet”*
- Krevende balansegang

Politisk kontekst

- Helsesektor – en grunnpilar i velferdssamfunnet
- Stor politisk oppmerksomhet
- Politisk eier av RHFene og NHN
- Statsråden øverste myndighet i RHFene gjennom foretaksmøtet
- Statsråden forvalter eierskapet av RHFene innenfor politisk og konstitusjonelt ansvar

Hva er kritikken mot modellen?

- Det er for lite politisk styring av spesialisthelsetjenesten
  - Nasjonal politisk styring
  - Lokal politisk styring

Ny § 2a Regionale helseforetaks ansvar og oppgaver

Regional helseforetak har et overordnet ansvar for å iverksette den nasjonale helsepolitikken i helseregionen. Regionale helseforetak skal planlegge, organisere, styre og samordne virksomhetene i helseforetakene som de eier. I forbindelse med langsiktig planlegging skal regionale helseforetak vurdere om deler av tjenestene skal ytes gjennom inngåelse av avtaler med private eller offentlige virksomheter som de ikke eier selv.

Hva er kritikken mot modellen?

- For mye styring ligger til de regionale helseforetakene
  - "unødvendig byråkratisk mellomledd"
  - "har utspilt sin rolle"
  - "fire helserepublikker" istf "ett helse-Norge"

Hva er kritikken mot modellen?

- Markedsrettingen har gått for langt
  - "blåruss ideologi" & regnskapsloven

Hva kan styret forvente av eier?

- At staten utøver sin eierrolle profesjonelt
- At det er forutsigbare rammebetingelser for å fylle roller og løse pålagte oppgaver
- Departementet (primært statsråd) setter av tid til å møte styreleder, hele styret eller nye medlemmer, for å presentere eiers forventninger til styret
- At det gjennomføres årlige styreseminarer
- At det er etablert et velfungerende styringshjul (årshjul) for utøvelse av strategisk styringskommunikasjon;
  - Oppdragsdokument, foretaksmøte, oppfølgingsmøter, årlig melding mv.

Hva RHFene kan forvente av eier

- At helseforetakene er finansiert (satt opp med egenkapital) som gir et godt nok økonomisk fundament til å være leverandør av helsetjenesten
- At staten velger ut et kvalifisert styre som blant annet er i stand til å lage og gjennomføre strategiske og operative planer
- Har en styringsadferd som understøtter den forutsatte rollen for de regionale helseforetakene

Departementets forventning til styret

- At de trer inn i sin posisjon ut fra forutsetninger og forventninger om det helhetlige ansvaret de skal forvalte.
- At de utøver sin virksomhet i tråd med eiers krav og føringer og rapporterer i forhold til disse
- Setter seg inn i hva som vil være styrets arbeid og saksbehandling innenfor rammene av lov om helseforetak, vedtekter og eiers overordnede styringsbudskap.
- at styret og administrasjonen er samstemt med hensyn til styrearbeidets form, innhold og gjennomføring, samt forståelse av de ulike roller og det ansvar som er knyttet til dette

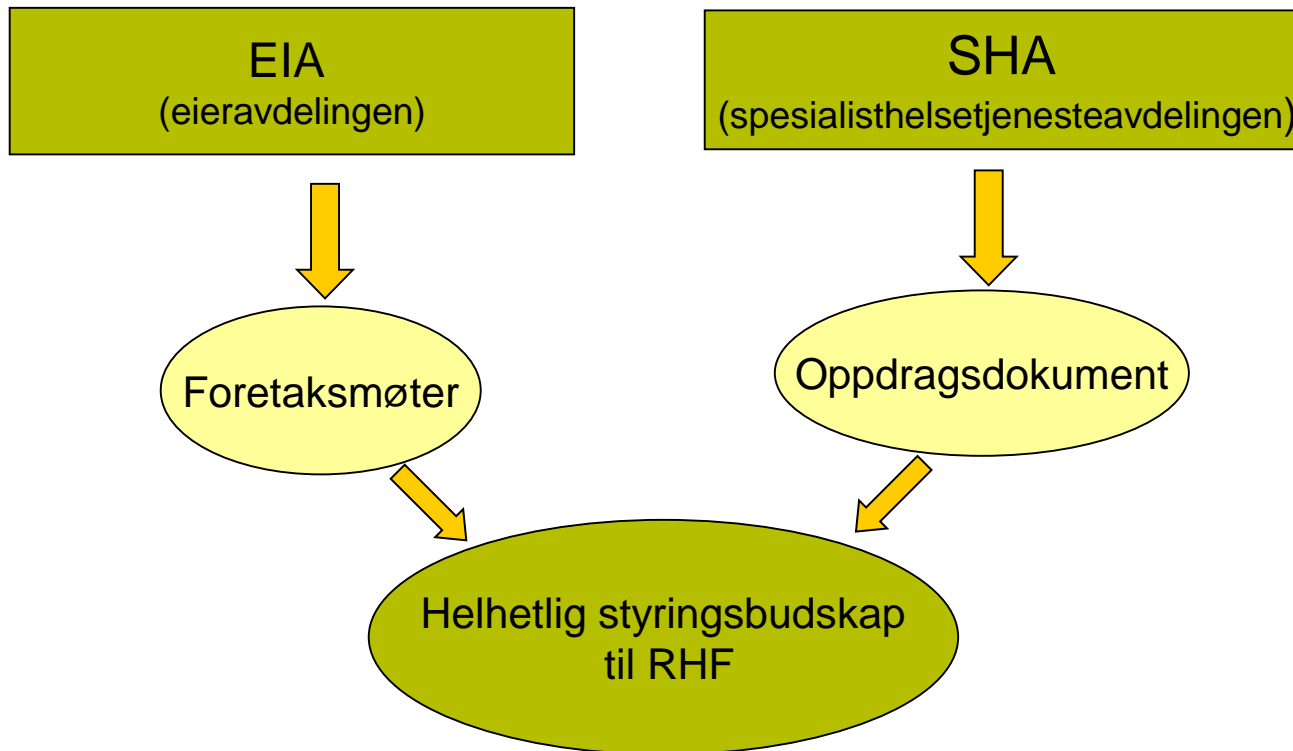
Styringsdialogen mellom HOD og RHFene

Ny § 16 a i helseforetaksloven:

§ 16 a Departementets innhenting av opplysninger fra regionalt helseforetak

Departementet skal holde seg orientert om foretakenes virksomhet og om virksomheten drives i samsvar med de krav som er stilt i foretaksmøter og de vilkår som er satt for tildeling av bevilging. Departementet skal innhente skriftlige opplysninger fra regionale helseforetak og avholde rapporteringsmøter. Rapporteringsmøte kan holdes utenom foretaksmøte.

Helse- og omsorgsdepartementets styringsmodell

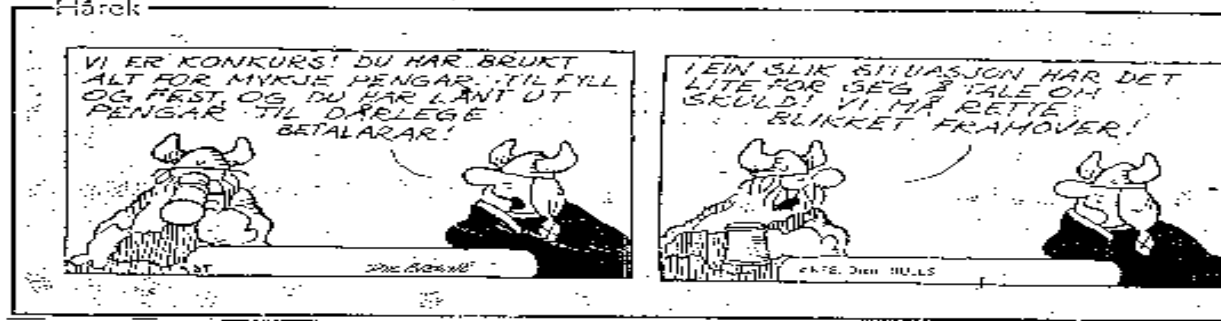
Eieravdelingens viktigste oppgaver

- Bistå statsråden i oppnevning av styrer i RHF
- Forberede og drifte foretaksmøter
- Sette økonomiske og organisatoriske krav til RHF og følge opp disse
- Videreutvikle helseforetaksmodellen med vekt på god eierstyring
- Vurdere aktuelle områder for- og initiere nasjonal samordning
- Følge opp at de regionale helseforetakene driver sin virksomhet i tråd med juridisk rammeverk
- Ansvar for helseforetakenes kapitalfundament, herunder fastsetting av foretakenes åpningsbalanser og egenkapital
- Forvaltning av RHFes låneopptak og driftskreditter

Økonomiske styringskrav – hva er det?

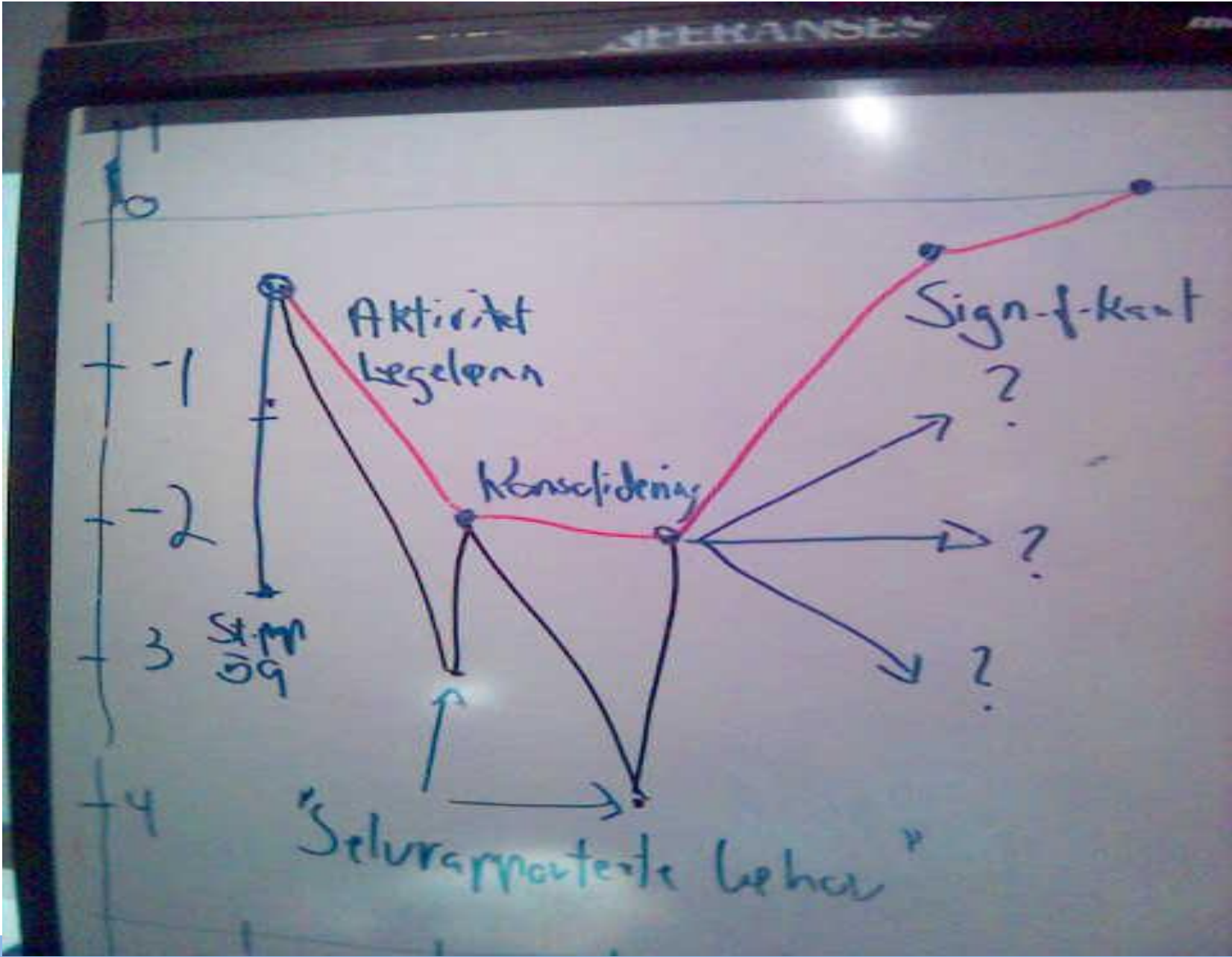
- Foretakene skal forholde seg til Stortingets bevilgning
- Det skal være forsvarlig likviditet og HOD gir følgende driftskreditt....
- Kapitalen skal forvaltes forsvarlig og HOD gir følgende lån til investeringer...

Hårek

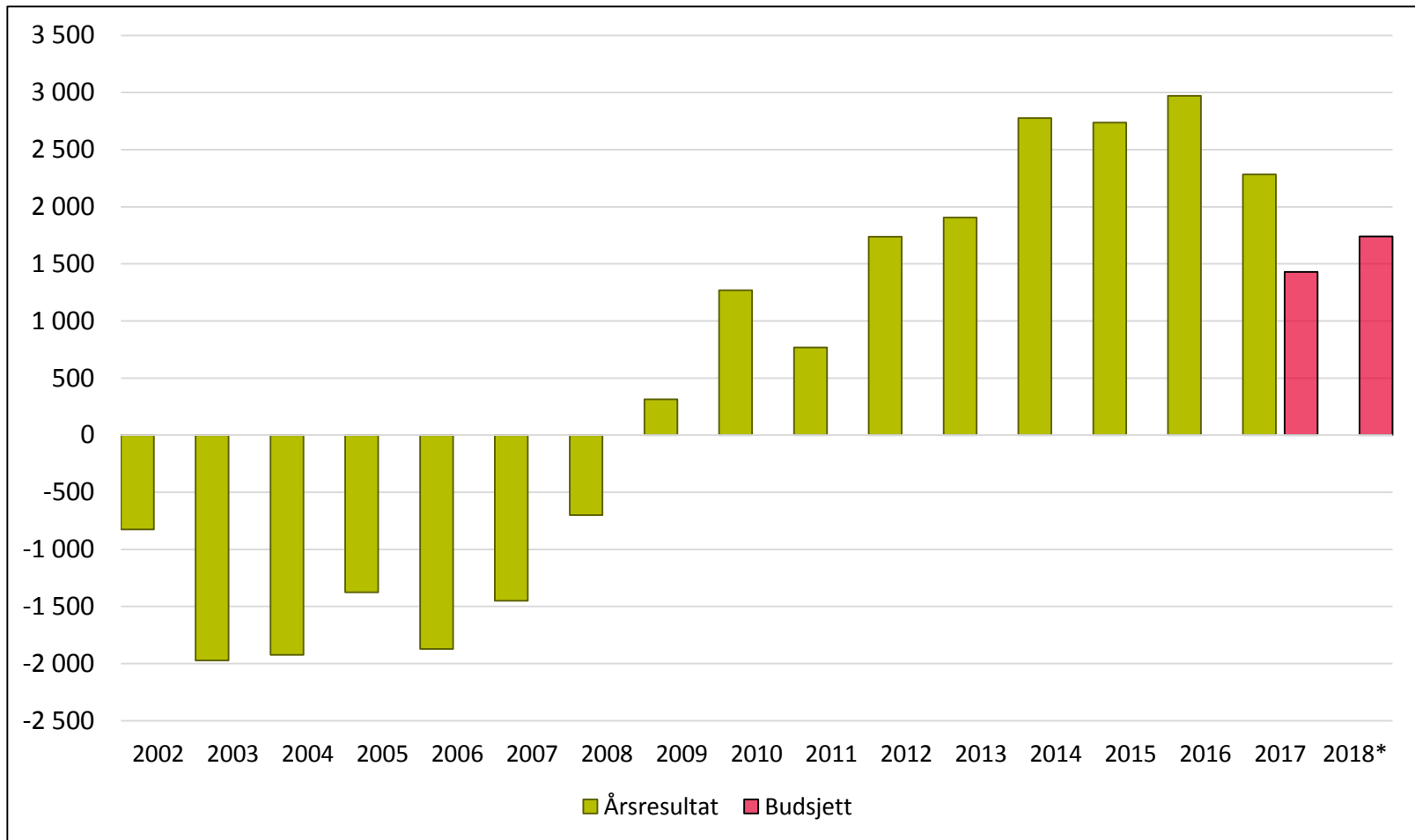

A

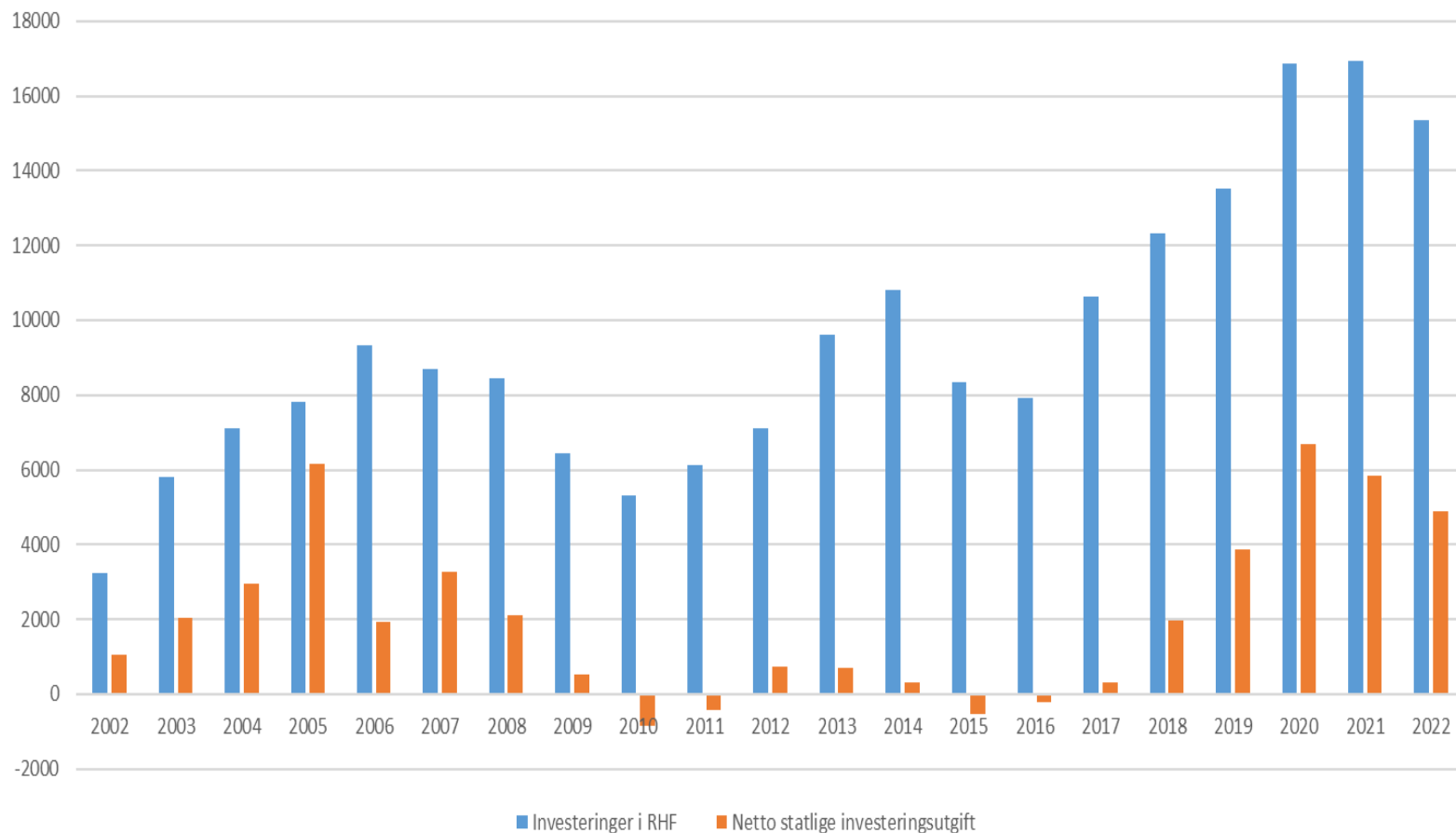

Årsresultat 2002 - 2018

Investeringer i helseforetak

Tall i mill kr

Organisatoriske styringskrav – hva er det?

- Foretakene skal følge norsk lov
- Foretakene skal være ansvarlige arbeidsgivere
- Regjeringens eierskapspolitikk skal etterleves
- Alle har ansvar for å bidra i nasjonal utvikling

**KLIMA- OG
FORURENSNINGS-
DIREKTORATET**

HELSETILSYNET

Riksrevisjonen
Office of the Auditor General of Norway

Klagenemnda for
offentlige anskaffelser

Styringsmodellen har bidratt til...

- Økonomisk kontroll over drift og investeringer
- Endringer i struktur (>80 sykehus–20 HF)
- Endringer i funksjons- og oppgavefordeling
- Omstilling og effektivisering
- Oppgradering og samordning av IKT
- Bedre styringssystemer, intern kontroll
- Omstilling i psykisk helsevern, rusreformen, pasientreiser
- Lojalitetskultur – rammebetingelser
- Samordning på tvers av regionene